

محور مقاومت و نظم نوین منطقه‌ای

از بستر تاریخی - هویتی تا چشم‌انداز سیاسی - امنیتی |

به کوشش:

جواد حق‌گو (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)؛ جعفر عظیم‌زاده (عضو هیئت

علمی دانشگاه افسری امام حسین (ع))؛ رضا قریبی |

چاپ اول

۱۴۰۰

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران (پژوهشکده تاریخ معاصر)

- سرشناسه: حق گو، جواد، ۱۳۶۳ - موضوع: Middle East - Foreign relations - United States
عنوان و نام پدیدآور: محور مقاومت و نظم نوین
منطقه‌ای: از بستر تاریخی - هویتی تا چشم‌انداز سیاسی
امنیتی / به کوشش جواد حق گو، جعفر عظیم زاده، رضا قریبی.
- موضوع: ایالات متحده - روابط خارجی - ایران
United States - Foreign relations - Iran
موضوع: ایران - روابط خارجی - ایالات متحده
Iran - Foreign relations - United states
موضوع: ایران - سیاست و حکومت - قرن ۱۴
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۹-۳۷-۴
- وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: خاورمیانه - سیاست و حکومت - قرن ۲۱ م.
Middle East - Politics and government
21st century
موضوع: سلیمانی - قاسم، ۱۳۳۵-۱۳۹۸
موضوع: Soleimani, Qasem, 1956-2020
موضوع: ایران - روابط خارجی - خاورمیانه
Iran - Foreign relations - Middle East
موضوع: خاورمیانه - روابط خارجی - ایران
Middle East - Foreign relations - Iran
موضوع: ایالات متحده - سیاست و حکومت - قرن ۲۱ م.
United States - Politics and government
21st century
موضوع: ایالات متحده - روابط خارجی - خاورمیانه
United States - Foreign relations - Middle East
موضوع: خاورمیانه - روابط خارجی - ایالات متحده
- شناسه افزوده: عظیم زاده، جعفر، ۱۳۶۳.
Azimzadeh, Jafar
شناسه افزوده: قریبی، رضا، ۱۳۳۸.
شناسه افزوده: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران
ردمبندی کنگره: DSR۶۳/۱۸
ردمبندی دیویی: ۹۵۶/۰۵۴
شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۰۰۱۸۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

محور مقاومت و نظم نوین منطقه‌ای

از بستر تاریخی - هویتی تا چشم‌انداز سیاسی - منطقه‌ای

| به کوشش: دکتر جواد حق‌گو، جعفر عظیم‌زاده، دکتر رضا قریبی |

نشانی: تهران، خیابان ولی‌عصر (عج) خیابان شهید فیاضی (فرشته)، نبش چناران، شماره ۱۵

صندوق پستی: ۱۹۷۵/۱۹۱۵ | تلفن: ۳۴۶۹-۲۲۰۰ | دورنگار: ۲۲۶۰۲۰۹۶

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: ۱۴۰۰ | تعداد: ۱۰۰۰ | قیمت: ۲۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۹-۳۷-۴

نشانی مرکز توزیع: نمایشگاه و فروشگاه دائمی سرای تاریخ

خیابان ولی‌عصر (عج)، خیابان شهید فیاضی (فرشته)، شماره ۱۱

نمابر: ۲۲۶۰۲۰۹۶-۰۲۱ | نشانی وب فروشگاه: www.iichstore.ir

سفارشات: ۰۲۱-۲۲۶۰۵۰۷۳ و ۰۹۳۳۳۹۰۰۷۵۵

نشانی ما در شبکه‌های اجتماعی: @IICHSPub

www.iichs.ir | info@iichs.org

کلیه حقوق این اثر متعلق است به مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران (پژوهشکده تاریخ معاصر)

فهرست مطالب

مقدمه..... ۷

گفتار اول: سخنرانی‌های نشست اول / ۲۵ دی‌ماه ۱۳۹۸

استراتژی آمریکا در منطقه با تأکید بر حضور و خروج ایالات متحده از منطقه غرب آسیا/ هادی محمدی..... ۱۵

تأثیرپذیری رفتار دیپلماتیک، سیاسی و نظامی سردار شهید سلیمانی از آراء و نظریات رهبران انقلاب/ علیرضا بیگدلی..... ۲۹

نقش حاج قاسم سلیمانی در مقابله با برنامه‌های ضد ایرانی بازیگران غربی و عربی در منطقه/ دکتر حسین احمدی..... ۳۵

نقش سردار سلیمانی در تقویت منابع قدرت محور مقاومت در منطقه/ دکتر احمدعلی نورعلیوند..... ۴۳

تبیینی تاریخی از نقش حاج قاسم سلیمانی در افزایش عمق راهبردی ایران / دکتر موسی فقیه حقانی..... ۴۹

گفتار دوم: سخنرانی‌های نشست دوم / ۲۷ بهمن ۱۳۹۸

حمله موشکی ایران به عین‌الاسد و احیای هویت انقلابی مردم منطقه در مواجهه با نظام سلطه / دکتر غلامعلی سلیمانی..... ۶۳

- شهادت حاج قاسم و آینده محور مقاومت / دکتر امید وقوفی..... ۷۹
- تحلیلی بر الگوی منازعه ایالات متحده در قبال جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت / جعفر عظیمزاده..... ۹۹
- نقش آفرینی رسانه‌ها در جنگ هیبریدی ایالات متحده علیه محور مقاومت / دکتر جواد حق‌گو..... ۱۱۷
- نقش شهید سلیمانی در خنثی‌سازی طرح‌های براندازانه نظام سلطه در محور مقاومت / دکتر ابومحمد عسگرخانی..... ۱۳۱
- ارزیابی توان بازدارندگی موشکی ایران در مواجهه با ایالات متحده / دکتر ابراهیم متقی..... ۱۴۳
- جمع‌بندی نهایی / دکتر موسی فقیه حقانی..... ۱۵۳

مقدمه

از زمان استقرار نظام جمهوری اسلامی و نهادینه شدن اصل حمایت از مستضعفان جهان، ایران اسلامی پرچمدار و پیشرو مبارزه با نظام سلطه و متحدان منطقه‌ای‌اش از جمله رژیم صهیونیستی و عربستان بوده است. از اینرو در طول سال‌های بعد از انقلاب، جمهوری اسلامی ایران انواع حمایت‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی از محور مقاومت را در دستور کار سیاست خارجی و نهضتی خود قرار داده است و این روند حمایتی به ویژه از سال ۲۰۰۶ و پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه و ظهور تروریسم تکفیری داعش در کشورهای سوریه در سال ۲۰۱۱ و کشور عراق در سال ۲۰۱۴ اهمیت و جلوه بیشتری پیدا کرده است.

منطقه غرب آسیا که از دیرباز به دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی و ذخایر انرژی موجود در آن و برخورداری از حوزه‌های تمدنی و ایدئولوژیکی، همواره شاهد منازعه میان قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بوده، هم اکنون در یک دوره گذار قرار داد. تحولات منطقه‌ای که از زمان تهاجم نظامی آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ میلادی شروع شده و به تحولات بیداری اسلامی کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۱۱ و در نهایت جنگ داخلی سوریه و عراق انجامیده؛ ساختار نظم این منطقه را

به شدت متأثر نموده است. در حال حاضر واقعیت‌های معادلات امنیتی و سیاسی محیط ژئوپلیتیکی خاورمیانه، نشان از افزایش منزلت و مطلوبیت استراتژیک ایران نسبت به سایر رقبای منطقه‌ای خود نظیر عربستان دارد. به قدرت رسیدن شیعیان در ساختار سیاسی عراق جدید، تبدیل حزب‌الله لبنان به عنوان یکی از بازیگران و کنشگران موثر منطقه، قدرت گرفتن جنبش انصارالله در یمن و ناکامی عربستان در حمله نظامی چند ساله به این کشور، ورود روسیه به نفع محور مقاومت در جبهه‌های جنگی سوریه و پیروزی محور مقاومت در نبرد با داعش، جایگاه محوری گروه‌های شیعه طرفدار ایران در روندهای سیاسی و نظامی عراق و مهم‌تر از همه ارتقای توان بازدارندگی ایران در مقابل ایالات متحده آمریکا و حملات موشکی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عین‌الاسد از جمله مواردی هستند که نگرانی ایالات متحده آمریکا و متحدانش را برانگیخته است.

نقش سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی در ارتقای قدرت سخت‌افزاری و نرم‌افزاری ایران اسلامی به گونه‌ای بوده که بسیاری از صاحب‌نظران از او به عنوان یک استراتژیست بزرگ نظامی که توانست توازن قوا در منطقه غرب آسیا را به نفع جمهوری اسلامی ایران تغییر دهد یاد می‌کنند. برای همین دونالد ترامپ رئیس‌جمهور ایالات متحده در سوم ژانویه سال ۲۰۲۰ در اقدامی عجیب که با تمام موازین بین‌المللی تعارض داشت، دستور ترور سپهد سلیمانی را صادر کرد.

هرچند در نگاه اول ترور سردار سلیمانی همه‌چیز را به نفع ایالات متحده و متحدان منطقه‌ای‌اش تغییر داده است؛ اما واقعیت‌های منطقه نشان می‌دهند که بازنده اصلی حماقت سیاسی ترامپ؛ آمریکا و متحدانش بودند. در واقع رصد و پایش روندهای سیاسی، نظامی و امنیتی منطقه بعد

از شهادت سردار سلیمانی گویای این واقعیت است که توهمات محور غربی - عربی - عبری با واقعیت‌های میدانی منطقه سازواری چندانی ندارد و محور مقاومت بیش از پیش به جایگاه و قدرت واقعی خود در معادلات منطقه‌ای رسیده است. حضور ده‌ها میلیونی مردم ایران و دیگر کشورهای منطقه در مراسم‌های تشییع و بزرگداشت فرمانده جبهه مقاومت قرینه‌ای آشکار برای این ادعا است.

در پی شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی؛ بحث چگونگی تداوم روند همه‌جانبه حمایت و پشتیبانی جمهوری اسلامی ایران از محور مقاومت به موضوع جذاب و مهم برای محافل عملی، دانشگاهی و سیاسی تبدیل شده است؛ از این رو شناخت و بررسی دقیق ابعاد حمایت و پشتیبانی سیاسی، نظامی، تبلیغاتی و اقتصادی جمهوری اسلامی از جنبش‌های اسلامی و به ویژه محور مقاومت؛ بیش از پیش ضرورت پیدا می‌کند. در این راستا پژوهشکده تاریخ معاصر در راستای رسالت خود دو نشست را با حضور اساتید، کارشناسان و صاحب‌نظران مختلف با عنوان «محور مقاومت و نظم نوین منطقه‌ای؛ از بستر تاریخی - هویتی تا چشم‌انداز سیاسی - امنیتی» برگزار کرده است.

در این کتاب مجموعه سخنرانی اساتید و کارشناسان در دو گفتار گردآوری شده است. در گفتار اول در ابتدا آقای هادی محمدی تحلیل‌گر مسائل خاورمیانه به بررسی استراتژی آمریکا در منطقه با تأکید بر حضور خروج ایالات متحده از منطقه غرب آسیا پرداخته‌اند. آقای علیرضا بیگدلی سفیر اسبق ایران در ترکیه موضوع تأثیرپذیری رفتار دیپلماتیک، سیاسی و نظامی سردار شهید سلیمانی از آراء و نظریات رهبران انقلاب را مورد واکاوی قرار داده است. دکتر حسین احمدی عضو هیئت علمی دانشگاه

آزاد اسلامی نیز ضمن ارائه تحلیلی از وضعیت نظم منطقه‌ای و نقشه‌های استکبار جهانی برای تضعیف جمهوری اسلامی ایران، به نقش سردار حاج قاسم سلیمانی در بر هم زدن معادلات منطقه‌ای و برنامه‌های ضد ایرانی بازیگران غربی و عربی پرداخته است. در سخنرانی چهارم دکتر نورعلیوند ضمن تحلیل تحولات منطقه و محور مقاومت؛ نقش سردار سلیمانی در تقویت منابع قدرت محور مقاومت را مورد بررسی قرار داده است. در پایان این نشست نیز دکتر موسی حقانی رئیس پژوهشکده تاریخ معاصر با یک نگاه تاریخی، نقش سردار سلیمانی را در افزایش عمق راهبردی جمهوری اسلامی ایران در میان ملت‌های منطقه و در نتیجه تولید قدرت و عظمت برای جمهوری اسلامی ایران در مقایسه با دوره‌های تاریخی مورد بررسی قرار داده‌اند.

دکتر غلامعلی سلیمانی استادیار دانشگاه تهران به عنوان سخنران اول نشست دوم حمله موشکی ایران به عین‌الاسد و احیای هویت انقلابی مردم منطقه در مواجهه با نظام سلطه را مورد بررسی قرار داده است. دکتر امید وقوفی استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع) با نگاهی آینده پژوهانه تاثیر شهادت حاج قاسم بر آینده محور مقاومت را واکاویده است. جعفر عظیم زاده در سخنرانی خود الگوی منازعه ایالات متحده در قبال جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت را مورد تحلیل کرده است. دکتر جواد حق گو استادیار روابط بین الملل دانشگاه تهران در ادامه با تاکید بر کارکرد رسانه در سیستم نوین بین‌المللی، به بررسی نقش آفرینی رسانه‌ها در جنگ هیبریدی ایالات متحده علیه محور مقاومت پرداخته است. دکتر ابومحمد عسگرخانی دانشیار روابط بین‌الملل دانشگاه تهران نیز نقش شهید سلیمانی در خنثی‌سازی طرح‌های براندازانه نظام سلطه در محور مقاومت

را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در پایان نشست نیز دکتر ابراهیم متقی استاد علوم سیاسی دانشگاه تهران ضمن تحلیل حمله موشکی ایران به پایگاه عین الاسد عراق، توان بازدارندگی موشکی ایران در مواجهه با ایالات متحده را مورد ارزیابی قرار داده است.

در پایان لازم است از تمام دست‌اندرکاران برگزاری این دو نشست به ویژه آقایان دکتر موسی حقانی ریاست پژوهشکده تاریخ معاصر و جناب آقای رضا قربیعی معاونت اداری - مالی پژوهشکده که با حمایت‌های خود بستر بسیار مناسبی برای برگزاری چنین نشست‌هایی فراهم آوردند تقدیر نماییم. امید است با برگزاری برنامه‌هایی از این دست، مکتب حاج قاسم سلیمانی تبیین گردد.

جواد حق‌گو و جعفر عظیم‌زاده

زمستان ۱۳۹۹

www.ketab.ir